

Η Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας

Η Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας γιορτάζεται στις 8 Μαρτίου κάθε χρόνο. Πρόκειται για μια διεθνώς αναγνωρισμένη επίσημη γιορτή, που καθιερώθηκε από τα Ηνωμένα Έθνη στη μνήμη των γυναικών, που έχασαν τη ζωή τους στην απεργία των μοδιστρών στη Νέα Υόρκη το 1908. Αγωνίζονταν τότε για τα δικαιώματά τους, μικρότερο ωράριο εργασίας, καλύτερες αμοιβές, δικαίωμα ψήφου και τέλος στην παιδική εργασία. Η πρώτη επίσημη ημέρα γιορτάστηκε στις 8 Φεβρουαρίου 1909. Αφού οι γυναίκες είχαν κερδίσει το δικαίωμα ψήφου στη Σοβιετική Ένωση το 1917, η 8^η Μαρτίου καθιερώθηκε ως εθνική αργία εκεί. Η ημερομηνία 8 Μαρτίου καθιερώθηκε μετά τον πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, και αναγνωρίστηκε από τα Ηνωμένα Έθνη ως Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας το 1975.

Η χώρα μας έχει περάσει στη συνείδηση των λαών ως η πατρίδα των Γραμμάτων, των Τεχνών και της Φιλοσοφίας από τους κλασικούς χρόνους. Δεν είναι τυχαίο ότι όλοι στηρίχτηκαν πάνω στη φιλοσοφική σκέψη των αρχαίων Ελλήνων φιλοσόφων Πλάτωνα, Αριστοτέλη και πολλών άλλων. Είναι όμως σημαντικό, και όχι ευρέως γνωστό ότι εκτός από τους άνδρες φιλοσόφους, υπήρξαν ουκ ολίγες γυναίκες φιλόσοφοι στην αρχαία Ελλάδα, που οι περισσότερες έμεναν στην αφάνεια εξαιτίας της νοοτροπίας και των συνθηκών της εποχής τους. Αξίζει να αναφερθώ με την ευκαιρία της επετείου της Παγκόσμιας Ημέρας της Γυναίκας, σε αυτές, με πρώτη την Υπατία την πιο γνωστή στο ευρύ κοινό.

Η Υπατία ήταν νεοπλατωνική φιλόσοφος του 4^{ου} μ.Χ. αιώνα και αστρονόμος γνωστή και με το προσωνύμιο η «Γεωμετρική». Γεννήθηκε στην Αλεξάνδρεια, όπου μετά τις σπουδές της στην Αθήνα και την Ιταλία, ανέλαβε τη Σχολή των Πλατωνιστών της Αλεξάνδρειας, όπου και δίδαξε. Υπήρξε θύμα βίαιων καταστάσεων ανάμεσα στους χριστιανούς και τους αντιπάλους τους εθνικούς, παρέμεινε όμως πιστή στις αρχαιοελληνικές παραδόσεις αναζητώντας την αλήθεια μέσα από την αστρονομία, τα μαθηματικά και τους αρχαίους μύθους, προσφέροντας στον βωμό της έρευνας ακόμα και τη ζωή της.

Πριν όμως από την Υπατία, υπήρξαν από τον 6^ο έως τον 3^ο π.Χ. αιώνα της αρχαίας ελληνικής Φιλοσοφίας, πολλές γυναίκες επιστήμονες, φιλόσοφοι, μαθηματικοί, φυσικοί, στις οποίες θα αναφερθώ επιγραμματικά.

Η Αρήτη η Κυρηναία δίδαξε Φιλοσοφία στη σχολή της Αττικής σε περισσότερους από 100 φιλοσόφους. Η Διοτίμα, οποία εκτός από φιλόσοφος υπήρξε και ιέρεια (Διοτίμα είναι η γυναίκα που τιμά τον Δία) αναφέρεται από τον Πλάτωνα στο Συμπόσιό του, ως δασκάλα του Σωκράτη. Η **Θεανώ η Θουρία ή Κροτωνιάτιδα** μαθηματικός και αστρονόμος Η **Λασθενία**, φιλόσοφος και φυσικός, η οποία όταν εγκαταστάθηκε στην Αθήνα, όπου ο νόμος που αφορούσε τις ξένες την υποχρέωνε να βρει προστάτη, αυτή δεν το αποδέχθηκε και φορούσε ανδρικά ρούχα για να μπορεί να παρακολουθεί τα μαθήματα του Πλάτωνα, και η **Υπαρχία των Κυνικών**, μέλος της Σχολής των Κυνικών. Η **Αγλαονίκη** ήταν η πρώτη χρονολογικά γυναίκα αστρονόμος της Αρχαίας Ελλάδας, η **Αίθρα** είχε την ιδιότητα της δασκάλας της Αριθμητικής-Λογιστικής, η **Αξιοθέα** δίδασκε Μαθηματικά και Φυσική, και η **Αγνοδίκη** ήταν η πρώτη γυναικολόγος τον 4^ο π.Χ. αιώνα, που ντύθηκε άνδρας για να παρακολουθήσει μαθήματα γυναικολογίας. Η **Περικτιόνη**, μητέρα του μεγάλου φιλόσοφου Πλάτωνα, ήταν επίσης φιλόσοφος και συγγραφέας, σύμφωνα με τον Διογένη Λαέρτιο, δύο σημαντικών έργων «Περί της γυναικών αρμονίας» και «Περί σοφίας».

Στο βιβλίο «Γυναίκες που διακρίθηκαν στις Φυσικές Επιστήμες στην Αρχαία Ελλάδα» η Α.Παλλαδά, διδάκτωρ Φυσικής Πανεπιστημίου της Γαλλίας, σημειώνει ότι αρκετά χαρακτηριστικά των γυναικών, που αναφέρθηκαν, ισχύουν ακόμη και στη σημερινή εποχή : δραστηριοποιούνταν σε γεωγραφικούς τόπους της Μεσογειακής Λεκάνης, σε ευημερούντα αστικά κέντρα με υψηλό πολιτισμικό και μορφωτικό επίπεδο, προέρχονταν από επιστημονικές και με θέση στην τοπική κοινωνία οικογένειες, ήταν δυναμικές και ευφυείς, αγωνίστηκαν με θέληση, και πάθος για το αντικείμενό τους και κατάφεραν να γίνουν αποδεκτές από το ανδροκρατούμενο περιβάλλον της εποχής τους.

Εξάλλου, όπως παρατηρεί σε έρευνά του ο μαθηματικός Ε.Σπανδάγος, τα Μαθηματικά είχαν άρωμα γυναίκας στην αρχαία Ελλάδα (Υπατία, Αίθρα, Λασθενία) και άλλες, περίπου 40, άγνωστες αρχαίες Ελληνίδες, που βυθίστηκαν στη λήθη της Ιστορίας .Το φαινόμενο αυτό οφείλεται, κατά τη γνώμη του, και στην καταστροφική διαφόρων ιστορικών μαρτυριών και κυρίως της Βιβλιοθήκης της Αλεξανδρείας.

Είναι αξιοσημείωτο ότι μόνον οι γυναίκες , που ανήκαν στην Πυθαγόρειο Σχολή δεν αντιμετώπιζαν προβλήματα, γιατί ο Πυθαγόρας έκανε δεκτές γυναίκες στη σχολή του. Στις αρχαίες, όμως, κοινωνίες η «πεπαιδευμένη γυναίκα» αντιμετωπιζόταν ως διαφορετική και διεφθαρμένη, γιατί ξέφευγε από την κλασική εικόνα της νοικοκυράς, συζύγου και μητέρας.

Το φαινόμενο, δυστυχώς αυτό, συνεχίστηκε και στην ύστερη Ελλάδα. Χαρακτηριστικά είναι τα επεισόδια εξαιτίας της εισαγωγής των πρώτων ελληνίδων στο Πανεπιστήμιο. Το 1884, η Σεβαστή Καλλισπέρη υπέβαλε αίτηση για να δώσει εξετάσεις στη Φιλοσοφική Σχολή. Οι καθηγητές αναστατώθηκαν, γιατί ήταν η πρώτη φοιτήτρια, τελικά όμως το επέτρεψαν. Η Σεβαστή επέτυχε στις εξετάσεις, αλλά το Υπουργείο Παιδείας αρνήθηκε να επικυρώσει την εγγραφή της λόγω του φύλου της. Το 1890 η Φιλοσοφική Σχολή απέκτησε την πρώτη φοιτήτρια, την Ιωάννα Στεφανοπούλου ή Στεφανόπολι, παρά την διαμαρτυρία του Πρύτανη στο Υπουργείο «διά την ανάμειξιν των φύλων». Ακολούθησαν φοιτήτριες στην Ιατρική και σε άλλες Σχολές, και αντιμετώπισαν και αυτές παρόμοιες αντιδράσεις.

Ο Φιλολογικός Σύλλογος Παρνασσός, ο αρχαιότερος πολιτιστικός Σύλλογος της χώρας μας δεν επέτρεπε την εγγραφή των γυναικών στα τακτικά μέλη του μέχρι το 2022. Το έτος ακριβώς αυτό, η Εφορεία του Συλλόγου πήρε ομόφωνα την ιστορική απόφαση εισόδου των γυναικών, ως τακτικών μελών, στον Παρνασσό. Η κοινωνία εξελίσσεται, και η γυναίκα εκτιμάται, όπως της αξίζει.

Στο επετειακό αυτό σημείωμα, αισθάνομαι την ανάγκη να αναφερθώ και στην «ποσόστωση», που επικρατεί στην κοινωνία μας. Η ποσόστωση είναι, πιστεύω, απαξιοτική για τις γυναίκες που αγωνίζονται για ίσα δικαιώματα. Δεν είναι πολίτες με ειδικές ανάγκες στον 21^ο αιώνα, που διανύουμε ! Ας αναλογιστούμε τι πέτυχαν οι γυναίκες από τη δεκαετία του '50, που ψηφίστηκε η κατοχύρωση των πολιτικών τους δικαιωμάτων, μέχρι σήμερα. Ενδεικτική για την πρόοδό τους αυτή είναι και η ανακοίνωση του Γενικού Γραμματέα Ηνωμένων Εθνών Αντόνιο Γκουτέρες, την 11^η Φεβρουαρίου 2023, για τη Διεθνή Ημέρα την αφιερωμένη στις γυναίκες και τα κορίτσια στην Επιστήμη, επισημαίνοντας ο ίδιος μια απλή «εξίσωση» : περισσότερες γυναίκες και κορίτσια στην Επιστήμη, ισοδυναμούν με καλύτερη Επιστήμη.

Οι γυναίκες παρέχουν νέες προοπτικές στην Επιστήμη και την Τεχνολογία προς όφελος όλων. Και δεν είναι τυχαίο το γεγονός, μετά και την αναφορά μου στις αρχαίες Ελληνίδες, ότι μια Ελληνίδα, η Διάνα Βουτυράκου πρωταγωνιστεί στην Ρομποτική, και έχει ιδρύσει μη κυβερνητική οργάνωση, που ασχολείται με τον ακαδημαϊκό προσανατολισμό μαθητών.

Η Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας τιμά τους αγώνες και άγνωστων γυναικών, που με το θάρρος και την αποφασιστικότητά τους έγραψαν ιστορία για το φύλο τους. Ο μεγάλος τραγικός μας ποιητής Ευριπίδης, ο παρεξηγημένος ως μισογύνης, που ψυχογράφησε με τον καλύτερο τρόπο τη γυναίκα, πίστευε ότι : από μεν την κακή γυναίκα, τίποτα δεν υπάρχει χειρότερο, από δε την καλή, κανένα άλλο ανώτερο σε αξία αγαθό δεν πλάστηκε.

Ομ. καθηγήτρια Στέλλα Πριόβολου,

Πρόεδρος του Σώματος Ομοτίμων Καθηγητών ΕΚΠΑ,

Κοσμήτορας Δημοτικού Λαϊκού Πανεπιστημίου Αγ. Παρασκευής.